

Област Ямбол

▶ Население (2016)	123 049
▶ Територия (кв.км)	3355,5
▶ Брой на населените места	109
▶ Дял на населението в градовете (%)	70,3

Общ преглед

През 2015 г. благосъстоянието в област Ямбол продължава да се подобрява, но ръстът му е по-бавен от средния за страната. Стабилното нарастване на заплатите и доходите, както и относително високата заетост обясняват добрите условия на живот през последните години. През 2016 г. пазарът на труда в област Ямбол се подобрява значително, но инвестиционната активност в областта все още е сравнително ниска. Основните местни данъци и такси в общините в област Ямбол са сходни с тези в страната през 2017 г. Областта не отбелязва напредък по отношение на покритието на кадастралната карта и изостава при електронните услуги.

Застаряването на населението в област Ямбол е по-изявено от средното за страната. Състоянието на образованието и на здравеопазването в областта са силно влошени. Ямбол продължава да показва изключително ниски резултати на зрелостните изпити и е сред областите с най-остър недостиг на лекари специалисти. Натовареността на наказателните съдии в окръжния съд е сравнително ниска, което се отразява благоприятно на бързината на правораздаването. Разкриваемостта на престъпленията, от друга страна, е висока. Културният живот в областта не е особено интензивен и през 2016 г.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●●●

Доходи и условия на живот ●●●●

И през 2015 г. БВП на глава от населението в областта продължава да нараства, но ръстът е по-бавен от средния за страната. Така относителната му стойност продължава да изостава – 8159 лв./човек от населението при 12 339 лв./човек за страната. Средната работна заплата също е под средната за страната, въпреки че нараства постоянно по време на кризата и възстановяването след това. Средногодишните доходи на домакинствата остават съизмерими със средните за страната – 5147 лв./лице от домакинството в областта при 5167 лв./лице за страната през 2016 г. Структурата на доходите също е подобна на общата за страната и над половината от доходите са от работна заплата.

Стабилният ръст на заплатите и доходите, както и относително високата заетост обясняват сравнително добрите условия на живот през последните години. И през 2015 г. делът на населението на област Ямбол, живеещо с материални лишения, и този на населението, живеещо под националната линия на бедност, са значително по-ниски от средните за страната.

Пазар на труда ●●●●●

През 2016 г. пазарът на труда в област Ямбол се подобрява значително. Икономическата активност на населението отново се увеличава през 2016 г. и затвърждава позицията на Ямбол сред областите с най-висока активност – 71,7% при 68,7% за страната. Паралелно с това заетостта расте, а безработицата намалява, което разкрива интензивното създаване на нови работни места. Коефициентът на заетост се повишава до 66,2% през 2016 г. (при 63,4% за страната), а коефициентът на безработица намалява рязко от 12,0% през 2015 г. до 7,6% (при 7,7% за страната).

Зад добрите показатели за пазара на труда стои и относително благоприятна образователна структура на населението. През 2016 г. 26% от хората на възраст 25–64 години са с висше образование (при 28% за страната), а 13% – с основно и по-ниско (при 18% за страната).

Инвестиции ●●●

Инвестиционната активност в областта продължава да е сравнително ниска. Към края на 2015 г. ЧПИ нарастват и достигат 642 евро/човек от населението (с натрупване), но остават пет пъти по-ниски от средните за страната (3250 евро/човек). Разходите за придобиване на ДМА също са значително по-ниски – 2182 лв./човек през 2015 г. при 2973 лв./човек за страната. Ниската инвестиционна активност е взаимосвързана и със сравнително малкото на брой работещи предприятия в областта – през 2015 г. те са 47 на 1000 души от населението при 55 на 1000 души за страната.

Областта се представя сравнително добре с усвояването на европейски средства, въпреки че относителният им обем продължава да е под средния за страната. Към 30 юни 2017 г. изплатените суми по оперативни програми е 1217 лв./човек в областта при 1344 лв./човек за страната. В рамките на областта най-много средства е усвоила община Ямбол, а най-малко – община Елхово.

Инфраструктура ●●

Гъстотата на железопътната мрежа в област Ямбол е два пъти по-ниска от средна за страната, но пътната мрежа е добре развита. Над средния за страната е и делът на автомагистралите и първокласните пътища – 20,6% при 18,6% за страната през 2015 г. През 2016 г. качеството на пътищата обаче за първи път спада до под средните за страната нива, като делът на пътищата с настилка в добро състояние намалява до 41% при 42% за страната.

Делът на домакинствата с достъп до интернет, както и делът на използващите интернет в областта продължават да са по-ниски от средните за страната и през 2016 г.

Данъци и такси ●●●

Усредненият размер на основните местни данъци и такси в общините от област Ямбол е сходен с този в страната и през 2017 г. Изключение прави патентният данък за търговия на дребно, който е значително по-нисък в областта, основно заради общините Стралджа и Тунджа. По-нисък от средния е и данъкът върху таксиметровия превоз на пътници. Малко по-висок от средния за страната пък е данъкът върху превозните средства.

В рамките на областта община Елхово е с най-ниски ставки на местните данъци и такси, а община Ямбол – с най-високи.

Администрация ●●●

И през 2017 г. самооценката на администрацията за развитието на електронното управление в общините от област Ямбол е по-ниска от средната за страната, но оценката за предоставянето на услуги на „едно гише“ остава по-висока, като и двете не се променят спрямо предходната година.

Прозрачността на органите на местното самоуправление за областта се повишава през 2017 г. и изпреварва, макар и с малко, средната за страната, достигайки рейтинг от 60% при 59% за страната. В рамките на областта най-висок рейтинг има община Тунджа (70%), а най-нисък – община Стралджа (41%).

Областта не отбелязва напредък с покритието на кадастралната карта. През 2016 г. под 17% от територията ѝ е включена в кадастъра (при 23% за страната).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●

Демография ●●●

Застаряването на населението в област Ямбол е по-изявено от средното за страната. През 2016 г. коефициентът на естествен прираст в областта се повишава до $-7,6\text{‰}$ (от $-9,5\text{‰}$ през 2015 г.), но остава значително по-нисък от средния за страната ($-6,0\text{‰}$). Изселването от областта също продължава да е фактор за застаряването, като през 2016 г. коефициентът на механичен прираст е $-5,0\text{‰}$.

Така през 2016 г. коефициентът на възрастова зависимост като отношение на населението на 65 и повече години към това на 0–14 години в областта се повишава до 158% (при 147% за страната). Отношението на населението на 65 и повече години към това на 15–64 години пък достига 37% в област Ямбол (при 32% за страната).

Делът на градското население и гъстотата на населението в областта остават по-ниски от средните за страната и през 2016 г.

Образование ●●

През 2016 г. записването на учениците в V–VIII клас отново расте, компенсирайки големия спад от предходната година и достигайки 84% (при 78% за страната). Делът на второгодниците и този на отпадналите от основното и средното образование пък остават близки до средните за страната. Образователната система в областта продължава да страда от недостиг на учители и през 2016 г. Ямбол е областта с най-малък относителен брой на преподавателите в училищата – 65 на 1000 ученици при 75 на 1000 ученици за страната.

Заедно с област Кърджали Ямбол продължава да показва изключително ниски резултати и на зрелостните изпити и през 2017 г. На матурата по БЕЛ учениците от областта имат среден успех от 3,87 (при 4,22 за страната), а делът на слабите оценки достига 20% (при 8% за страната).

Здравеопазване ●

Ямбол продължава да е сред областите с най-остър недостиг на лекари специалисти. През 2016 г. на един лекар от водеща специалност отговарят 789 души от населението (при един на 530 души в страната). Същевременно легловата база в местните МБАЛ също остава ограничена – 3,2 легла на 1000 души от населението при 5,1 легла на 1000 души за страната.

Недостигът на лекари и легла в местните болници предопределя и сравнително малкия брой на лекувалите се в тях – 155 на 1000 души от населението при 235 на 1000 души за страната. Може да се предполага, че местното население често търси медицински грижи извън областта.

През 2016 г. коефициентът на детска смъртност в областта рязко се повишава, достигайки най-висока стойност в страната – $12,7\text{‰}$ (при $6,5\text{‰}$ за страната).

Сигурност и правосъдие ●●●●●

Натовареността на наказателните съдии в окръжния съд продължава да е сравнително ниска и през 2016 г., което се отразява на бързината на правораздаване. Един местен съдия разглежда средно по 6,4 дела на месец при средно 9,4 дела на месец на съдия в страната. През 2016 г. делът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, се повишава до 93% (при 89% за страната), а този на висящите дела се свива до под 5% (при над 8% за страната).

Регистрираната престъпност в областта продължава да е по-ниска от средната за страната. През 2016 г. в област Ямбол са регистрирани 11 престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души от населението при 13 на 1000 души за страната. Областта се характеризира и с висока разкриваемост на престъпленията – 71% (при 48% за страната).

Околна среда ●●

След област Видин Ямбол е областта с най-нисък дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води – едва 4,7% през 2015 г. (при 62,3% за страната).

При останалите показатели в тази категория областта се представя сравнително добре и през 2015 г. Делът на населението в селища в обществена канализация се доближава до средния за страната (72% при 76% за страната), обемът на образуваните битови отпадъци е значително по-нисък (303 кг/човек годишно при 422 кг/човек за страната), а замърсяването на въздуха с въглероден диоксид е почти десет пъти под средното (34 т/кв.км при 324 т/кв.км за страната).

Култура ●●

Културният живот в областта не е особено интензивен и през 2016 г. Единствено изключение прави интересът към местните театри. Посещенията се увеличават за поредна година и достигат 454 на 1000 души от населението при 322 на 1000 души за страната.

Най-голяма разлика със средните стойности за страната се наблюдават при посещенията на кината. В област Ямбол се отчитат 193 посещения на 1000 души при 778 на 1000 души за страната.

Посещенията в музеите и библиотеките в областта също са сравнително малко – съответно 298 на 1000 души (при 734 на 1000 души за страната) и 373 на 1000 души (при 605 на 1000 души за страната).

Ключови показатели за област Ямбол

Индикатори на икономическото развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	6550	7130	7168	7773	8159	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3602	3814	4572	4133	4437	5147
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	6343	6679	7111	7472	8053	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	19,1	17,9	22,8	15,5	14,4	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	69,7	72,5	71,7	69,4	71,5	71,7
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	59,9	61,4	59,9	58,8	62,8	66,2
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	13,6	14,9	16,1	15,0	12,0	7,6
Дял на населението с висше образование на 25–64 години (%)	18,0	22,4	24,2	23,7	29,0	26,0
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	43	43	44	45	47	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	1624	3011	1326	1741	2182	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	522	513	416	459	642	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	40,7	46,0	44,8	57,2	56,8	57,1
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	54,6	54,0	50,3	51,7	52,1	40,7
Покритие на кадастъра (%)	16,6	16,6	16,6	16,6	16,6	16,6

Индикатори на социалното развитие	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-7,0	-7,8	-6,5	-7,6	-9,5	-7,6
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-4,4	-3,8	-5,0	-3,8	-5,8	-5,0
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,48	4,06	4,16	4,10	3,98	3,87
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	5,11	10,59	8,49	9,98	15,59	16,83
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	84,5	83,9	83,0	83,5	78,4	84,1
Дял на здравноосигурените лица (%)	90,5	89,8	88,8	89,9	91,3	91,0
Преминали болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	144,5	160,3	167,7	139,0	157,3	154,5
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	14,5	12,5	12,2	10,9	10,8	11,0
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	51,7	53,1	57,0	60,2	60,0	70,7
Дял на висшите наказателни дела (%)	6,7	7,4	10,3	6,6	6,3	4,7
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	3,5	3,6	3,6	3,6	4,7	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	10,5	12,9	63,8	62,7	33,6	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	85	61	59	134	111	193
Посещения в театрите на 1000 души от населението	296	278	383	421	427	454